

Małgorzata Kutrzeba

O wynikach X edycji „Olimpiady solidarności” i sukcesie drużyny z podkarpacia odniesionym w Gdańsku

10 kwietnia 2025 r. w Gdańsku, w kolebce „Solidarności” odbył się finał „Olimpiady Solidarności. Dwie dekady historii”. Po trzech etapach konkursu I miejsce zdobyła drużyna reprezentująca województwo śląskie w składzie: Bartosz Królik, Natalia Strzoda i Paulina Jędrzejczyk. Opiekunem naukowym zespołu był nauczyciel Tomasz Buj. Miejsce II przypadło drużynie z Podkarpacia w składzie Mateusz Para z Błazowej uczeń LO im. Świętej Jadwigi Królowej w Błazowej, Maciej Hypiak¹ z Lubaczowa, uczeń I LO im. M. Kopernika w Jarosławiu i Damian Szałankiewicz z Sieniawy koło Rymanowa uczeń Zespołu Szkół Mechanicznych w Krośnie. Opiekunem koordynującej przygotowanie podkarpackiej reprezentacji do finału była Małgorzata Kutrzeba. Na co dzień pracuje w Zespole Szkół w Błazowej oraz w Podkarpackim Centrum Edukacji Nauczycieli jako nauczycielka doradczyni metodyczna z historii i wos. Koordynacja pracy zespołu i przygotowanie do finału nie było łatwym zadaniem, ponieważ członków zespołu dzieliła spora odległość i nasze spotkania wymagały różnych zabiegów logistycznych, ale, jak widać po efektach, trudności udało się pokonać. III miejsce przypadło reprezentantom województwa zachodniopomorskiego – Annie Piecy, Filipowi Tomaszewiczowi i Miłoszowi Wielgusowi, których przygotowywał nauczyciel Maciej Rydzewski.

Regulamin olimpiady

Tematyczna Olimpiada historyczna ma trzy etapy i cieszy się nieustannie zainteresowaniem uczniów i nauczycieli, gdyż jej zakres merytoryczny i czasowy obejmuje historię Polski oraz historię powszechną od lat 70. do początków 90.

¹ Nauczycielem historii Macieja Hypiaka jest Magdalena Sała, a Damiana Szałankiewicza Justyna Jurczyk.

XX w., a więc w porównaniu z innymi konkursami historycznymi jest niewielki. Oczywiście do każdego etapu wymagana jest niezwykle szczegółowa wiedza i znajomość lektur oraz wielu filmów. To nie zniechęca uczniów zainteresowanych historią najnowszą i polityką, bo średnio do kolejnych edycji przystępuje ok. 3500 – 3600 osób, a przez 10 lat jej trwania udział w konkursie wzięło ok. 36 tys. uczestników. Konkurs adresowany jest do uczniów klas III liceum oraz IV technikum. Młodszy uczniowie mogą uczestniczyć, ale nie mogą awansować do etapu centralnego. Poszczególne etapy mają ograniczenie ilościowe zwycięzców, bo etap szkolny w danej placówce szkolnej nie może wyłonić więcej niż dwóch laureatów, którzy awansują do etapu wojewódzkiego. Etap wojewódzki wyłania 3 laureatów, którzy awansują do finału ogólnopolskiego. Nauczyciel, opiekun ucznia, który zajmie I miejsce w etapie wojewódzkim automatycznie zostaje opiekunem naukowym zespołu reprezentującego województwo. Na etapie szkolnym i wojewódzkim konkurs ma formę indywidualną, ale w finale rywalizują już zespoły reprezentujące poszczególne województwa. W efekcie podium (miejsca: I, II i III) zajmują zespoły, a więc laureatami zostaje 9 uczniów. Zwycięzcy zdobywają nagrody pieniężne oraz indeksy na określone kierunki najbardziej prestiżowych uczelni w Polsce. W tym roku były to indeksy na Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet Poznański.

Warto podkreślić, że z punktu widzenia nauczyciela i ucznia Olimpiada jest bardzo dobrze przygotowana, bo materiały edukacyjne zalecane do poszczególnych etapów są dostępne online na stronie internetowej konkursu: <https://olimpiadasolidarnosci.pl/>. To znacznie ułatwia przygotowanie do konkursu uczniom i nauczycielom. Sam awans do finału jest już nagrodą, bo wiąże się z zaproszeniem uczestników na wizytę studyjną, podczas której młodzież uczestniczy w warsztatach filmowych organizowanych przez profesjonalistów. Warsztaty są bezpłatne, a organizator konkursu - Fundacja Centrum Solidarności pokrywa koszty podróży i zakwaterowania. Umiejętności i doświadczenie zdobyte podczas warsztatów procentują później przy realizacji prezentacji bądź filmu, który jest obligatoryjnie wymagany i ocenianym elementem finału. Zespoły po wizycie studyjnej, a przed finałem przygotowują film na wybrany temat spośród 3 zaproponowanych przez organizatorów. Etap finałowy składa się z ustnego egzaminu z historii najnowszej oraz publicznej obrony filmu przygotowanego przez zespół.

Finał X edycji konkursu

Tegoroczna edycja konkursu – jubileuszowa, bo X odbyła się z pewnym poślizgiem czasowym, bo pełen cykl począwszy od etapu szkolnego a skończywszy na finale nie zamknął się w jednym roku szkolnym, ale w dwóch latach, tzn. etap szkolny i wojewódzki odbył się w roku 2023/2024, a sam finał dopiero w roku szkolnym 2024/2025. Zamiast wizyty studyjnej były warsztaty online. Z powodu wydłużenia cyklu w finale rywalizowali już uczniowie klas maturalnych. Organizatorem Olimpiady była Fundacja Centrum Solidarności, a współorganizatorem Samorząd Województwa Pomorskiego. Ze względu na problemy organizacyjne, w tym finansowanie, nastąpiło przesunięcie w czasie. Wśród partnerów organizatorów byli: Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność”, Instytut Pamięci Narodowej, Fundacja Promocji Solidarności. Sponsorem finału Olimpiady była Energa. Grupa Orlen, a patronatem honorowym objęła wydarzenie Minister Edukacji Barbara Nowacka. Zmaganiom uczestników towarzyszyły media, tj.: TVP3 Gdańsk, Radio Gdańsk, niezależny tygodnik „Zawsze Pomorze” i portal regionalny.

Finał odbył w dniach od 9 do 11 kwietnia w Gdańsku i był dla nas wszystkich niezwykle emocjonującym i ciekawym doświadczeniem. W ustalonej losowo kolejności zespoły zdawały ustny egzamin z historii najnowszej, który polegał na omówieniu wylosowanego zagadnienia przed komisją historyków. Ze względu na stan zdrowia prof. Jerzego Eislera komisji przewodniczył dr Konrad Rokicki. Zespół miał 6 minut na przygotowanie się do odpowiedzi ustnej i przydzielenie ról w trakcie wypowiedzi na części tak, aby wkład każdego z uczestników był równomierny. Z egzaminu ustnego zespół z Podkarpacia osiągnął najlepszy wynik. Nie mniej trudnym zadaniem była publiczna obrona filmu. Filmy należało przygotować i wysłać do końca marca, aby komisja mogła sporządzić ich szczegółowe recenzje. Organizatorzy zaproponowali uczestnikom trzy tematy prezentacji/filmu do wyboru, a kierowany przeze mnie zespół zdecydował się na temat drugi, tj. *Absurdy życia w PRL oczami współczesnej młodzieży i ich wpływ na przemiany polityczno-ustrojowe lat 80. XX w.* Jak się okazało temat ten cieszył się największą popularnością wśród wszystkich uczestników konkursu. Prace nad filmem zabrały nam sporo czasu i energii. Najpierw powstał scenariusz, podzieliliśmy zadania, dzieląc się poszczególnymi scenami, a gdy te były gotowe przystąpiliśmy do montażu filmu. Finalnie film powstał w Błazowej, sceny nagrywane były także w Krośnie i Lubaczowie z udziałem młodzieży z wymienionych miejscowości, młodzi twórcy korzystali

z pomocy koleżanek i kolegów oraz konsultowali się z nauczycielami. Podczas montażu nieocenioną pomoc zapewnił zespołowi Grzegorz Kruczek nauczyciel informatyki w Zespole Szkół w Błazowej.

Publiczna obrona filmu była bardzo stresująca i wymagała dobrego przygotowania się zespołu, bo komisja interesowała się nie tylko tym, jakie idee przyświecały twórcom, ale także pojedynczymi elementami i fragmentami filmu, jak wykorzystane zdjęcie. Podczas obrony zespół, stojąc na scenie, miał 2 minuty, aby przedstawić co film prezentuje, a następnie odpowiadał na niełatwe pytania komisji, która, jak się okazało, obejrzała filmy bardzo wnikliwie i wychwyciła każdą nieścisłość, błąd, a nawet przejęzyczenia. Dla młodych ludzi był to przedsmak matury, a może i egzaminów studenckich. Po tych dwóch sesjach egzaminacyjnych wszyscy otrzymali upominki i dyplomy uczestnictwa, ale na wyniki czekaliśmy jeszcze dołą.

Wartością samą w sobie był fakt, że prezentacja i obrona odbywały się w historycznej Sali BHP – symbolu determinacji, odwagi i dążenia do demokracji działaczy z lat 80. XX w., gdy rodził się NSZZ „Solidarność”. To przestrzeń, która łączy historię z terażniejszością, inspirując młode pokolenia do refleksji nad dziedzictwem Solidarności. Niezwykle miłą niespodzianką było zaproszenie wszystkich uczestników finału na wieczorny koncert Kwiatu Jabłoni, który odbył się w Ergo Arenie.

Gala finałowa

11 kwietnia odbyła się gala finałowa w budynku dawnego Gimnazjum Polskiego w Gdańsku w sali, gdzie znajduje się malowidło „Niebo polskie”. We wrześniu 1939 r. Niemcy doszczętnie zniszczyli ten fresk i dopiero w 2018 r. został odtworzony. Obecnie budynek dawnego gimnazjum należy do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Podczas gali byliśmy widzami debaty filmowej pt. „Film jako jedna z istotnych form przekazu edukacyjnego”. Debata wykazała, jak ogromny potencjał edukacyjny ma kino historyczne i jak można z niego korzystać w szkole i poza nią. Debatę poprowadził dziennikarz Dariusz Szreter, a w panelu udział wzięli: prof. dr hab. Krzysztof Kornacki – filmoznawca, dr Konrad Rokicki – historyk, Katarzyna Warzecha – reżyserka i scenarzystka, Jolanta Manthey – nauczycielka I LO im. M. Kopernika w Gdańsku, Mikołaj Kozakiewicz i Wiktor Samek – byli uczestnicy V edycji Olimpiady Solidarności w 2018 r. Ich film „Kim jestem” jury uznało za najlepszy spośród wszystkich, jakie przygotowano do dziesięciu kolejnych edycji Olimpiady Solidarności.

Na zakończenie gali ogłoszono laureatów Olimpiady Solidarności, emocje sięgały zenitu i na twarzach laureatów pojawiły się łzy wzruszenia. A oto słowa, które organizatorzy skierowali do wszystkich uczestników i finalistów”

„Dziękujemy wszystkim uczestnikom, którzy postanowili wziąć udział w tym wyjątkowym projekcie edukacyjnym. Wasza obecność, wiedza i pasja są dowodem na to, że wśród młodych ludzi jest ogromny potencjał i chęć kształtowania odpowiedzialnego społeczeństwa”.

Takie słowa budują człowieka, ale też zobowiązują.

Całe wydarzenie było bardzo dobrze zaplanowane i zorganizowane. Uczestnicy mieli zapewnione świetne warunki zakwaterowania i wiele atrakcji. W wolnym czasie zwiedzaliśmy zabytki Starego Miasta, a nawet pojechaliśmy do Jelitkowa przywitać Bałtyk. Dobrym i niestrudzonym duchem Olimpiady jest prezes FCS pani Danuta Kobzdej oraz Dorota Korolewska, która służy pomocą i informacją na każdym etapie konkursu.

Uczestnictwo w konkursach historycznych rozbudza zainteresowania dziejami własnego państwa i narodu, służy kształtowaniu postaw patriotycznych, kształtuje najważniejszą kompetencję – umiejętność uczenia się. Umiejętność uczenia się to zdolność konsekwentnego i wytrwałego uczenia się, organizowania własnego procesu uczenia się, w tym poprzez efektywne zarządzanie czasem i informacjami. Aby to było możliwe potrzebna jest samoświadomość własnej wiedzy i umiejętności w danym zakresie, dopasowanie odpowiednich dla siebie strategii uczenia się i motywacja. Motywacja to zarówno ciekawość poznawcza, ale też chęć rozwiązania problemu czy potrzeba osiągnięcia sukcesu, np. opanowania materiału, zakwalifikowania się do kolejnego etapu konkursu czy zdobycia podium. Oczywiście to tylko niektóre czynniki, które są niezbędne dla pozytywnego podejścia do ustawicznego uczenia się, co we współczesnym świecie wydaje się oczywiste. Konkursy stwarzają dodatkowe pozytywne sytuacje dydaktyczne i bodźce motywujące zarówno uczniów i nauczycieli, bo jedni i drudzy ustawicznie się rozwijają, czytają lektury ze swoimi uczniami, dyskutują, przygotowują pytania, aby właściwie kierować procesem uczenia się uczniów. To olbrzymia praca i wysiłek, bo nauczyciel musi to zrobić poza godzinami dydaktycznymi i innymi zadaniami szkolnymi. Mimo wszystko warto to robić.

Olimpiada solidarności 2025/2026

Tymczasem na stronie internetowej konkursu ogłoszona jest już kolejna, XI edycja Olimpiady. Zaplanowano już trzydniową wizytę studyjną w Gdań-

sku dla laureatów etapu wojewódzkiego i finał, który w roku 2026 odbędzie się w Lublinie. Zachęcamy, bo warto się tym konkursem zainteresować.

Małgorzata Kutrzeba jest Nauczycielką historii i edukacji obywatelskiej w LO im. Świętej Jadwigi Królowej i w Publicznej Szkole Podstawowej im. Króla Władysława Jagiełły i Anny Jenke w Błazowej. Pełni funkcję doradczynie metodycznej z historii i wos dla szkół podstawowych PCEN Rzeszów. Jej uczniowie są laureatami ogólnopolskich prestiżowych konkursów historycznych. Pasjonatka i popularyzatorka historii regionalnej, autorka wielu publikacji naukowych i popularnonaukowych i setek artykułów o tematyce historycznej, społecznej lub dydaktycznej, organizator konferencji naukowych, konkursów historycznych o zasięgu wojewódzkim. Od wielu lat jest prezesem Towarzystwa Miłośników Ziemi Błazowskiej, kustoszem Społecznego Muzeum Ziemi Błazowskiej.

Fot. 1. Debata filmowa

Fot. 2. Laureaci Olimpiady z organizatorami i gośćmi gali finałowej

Fot. 3. Radość i niedowierzanie na twarzach laureatów

Fot. 4. W łóży Argo Areny na koncercie